

**YASHIL IQTISODIYOT: GLOBAL TALAB VA O'ZBEKISTON
UCHUN IMKONIYATLAR**

Davlatova Madinabegim Muzaffar qizi

Buxoro davlat texnika universiteti

"Iqtisodiyot va menejment" kafedrası

Xizmat ko'rsatish va raqamlashtirish fakulteti talabasi

ORCID : <https://orcid.org/0009-0007-8296-6827>

muzaffarovna2103@gmail.com

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada global ekologik muammolar fonida yashil iqtisodiyotga o'tishning dolzarbligi, qayta tiklanuvchi energiya manbalari, chiqindilarni qayta ishlash tizimi, barqaror ishlab chiqarish va karbon izini kamaytirish mexanizmlari o'rganiladi. Shuningdek, O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni rivojlantirish istiqbollari, davlat strategiyalari va investitsion imkoniyatlar tahlil qilinadi. Yashil texnologiyalarni joriy etish energiya samaradorligini oshirishga va iqtisodiy o'sishning ekologik xavfsiz modeliga o'tishga yordam beradi. Ushbu maqolada global iqlim o'zgarishlari sharoitida yashil iqtisodiyotning ahamiyati, qayta tiklanuvchi energiya, chiqindilarni qayta ishlash va energiya samarador texnologiyalarini joriy etish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. O'zbekistonda «yashil o'sish» strategiyalari, investitsiya mexanizmlari va xalqaro hamkorlik imkoniyatlariga alohida e'tibor qaratiladi.

Kalit so'zlar: yashil iqtisodiyot, qayta tiklanuvchi energiya, ekologiya, barqaror rivojlanish, energiya samaradorligi, uglerod izi, yashil iqtisodiyot,

qayta tiklanadigan energiya, barqaror rivojlanish, ekologiya, ugleroddan xoli bo'lish.

ABSTRACT: This research paper discusses the global demand for green economy development and evaluates Uzbekistan's potential in renewable energy, waste management, eco-production, and carbon reduction strategies. The article highlights the economic benefits and environmental impact of green technologies, focusing on policy improvements, investment attraction, and long-term sustainability.

Keywords: green economy, renewable energy, sustainability, carbon neutrality, investment.

So'nggi yillarda iqlim o'zgarishi, resurslarning cheklanishi va ekologik inqiroz xavfi davlatlarni yashil iqtisodiyotga o'tishga undamoqda. BMT ma'lumotlariga ko'ra, 2050 yilga kelib global energiya iste'molining 60% dan ortig'i qayta tiklanuvchi manbalarga o'tishi kutiladi. Yashil iqtisodiyot modeliga o'tish energiya tejash, chiqindisiz texnologiyalar va tabiiy resurslardan oqilona foydalanish orqali iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi. O'zbekiston ham 2030-yilgacha energetika balansida qayta tiklanuvchi energiya ulushini 40% ga yetkazishni maqsad qilgan. Bu esa yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonining strategik ahamiyatga ega ekanini ko'rsatadi.

1. Yashil iqtisodiyotning global tendensiyalari:

Yo'nalish	Amaliy natija	Afzalliklari
Qayta tiklanuvchi energiya (quyosh, shamol)	IESlarga bog'liqlik pasayadi	Energiyaning arzonlashuvi, CO ₂ kamayishi
Aholi chiqindilarini qayta	Poligon yuklamasi 30–60%	Iqtisodiy qayta aylanish tizimi

ishlash	kamayadi	shakllanadi
Energiya samarador qurilmalar & bino standartlari	Elektr iste'moli 20–35% kamayadi	Resurs tejalishi, ekspluatatsiya xarajatlari pasayishi
Yashil transport (EV, gibrid)	Yonilg'i sarfi va emissiya qisqaradi	Shahar ekologiyasi yaxshilanadi

Xalqaro Energetika Agentligi (IEA) tahminlariga ko'ra, yashil texnologiyalarga investitsiyalar 2030 yilgacha yillik 1.5–2 trillion dollarga yetadi.

2.O'zbekiston uchun yashil iqtisodiyot yo'nalishlari

Davlat siyosati asosiy uch ustun orqali rivojlanmoqda:

1. *Qayta tiklanuvchi energiya (quyosh & shamol)*

- Navoiy va Buxoroda yirik quyosh elektr stansiyalari ishga tushirilmoqda
- Shamol parklari qurilishi yiliga 1.8 mlrd kVt/soat energiya ishlab chiqarishga zamin yaratadi

2. *Yashil sanoat & chiqindi iqtisodi*

- Makuşura, plastik, shisha va metallni qayta ishlash — qo'shimcha iqtisodiy qiymat
- “Zero Waste Uzbekistan” tashabbusi orqali chiqindilarni ajratish bosqichma-bosqich kengaymoqda

3. *Qishloq xo'jaligida ekologik texnologiyalar*

- Tomchilatib sug'orish hosildorlikni 20–45% oshiradi
  - Suv tejalishi — 50% gacha
4. *Yashil transport infratuzilmasi*
- Elektroavtobuslar, E-taxi tizimi
  - 2030 yilgacha 5000+ quvvatlash stansiyalari rejalashtirilgan

3. Yashil iqtisodiyotning iqtisodiy samaradorligi

Hisob-kitoblarga ko'ra (hipotetik tahliliy model asosida):

Yo'nalish	Potensial foyda	Uzoq muddatli
Quyosh energiyasi	1 kVt/soat tannarxi 25–30% arzonlashadi	Importga bog'liqlik kamayadi
Chiqindilarni qayta ishlash	Yiliga 200–300 mln \$ qo'shimcha daromad	Aylanma iqtisod shakllanadi
Tomchilatib sug'orish	Suv sarfi 2 baravar kamayadi	Agrar eksport hajmi oshadi
EV transport	Yonilg'i sarfi 60% kamayadi	CO ₂ emissiyasi qisqaradi

Demak, yashil iqtisodiyot nafaqat ekologik, balki iqtisodiy foyda ham keltiradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, yashil iqtisodiyot global barqaror rivojlanishning asosiy yo'nalishi bo'lib, O'zbekiston uchun ham katta iqtisodiy imkoniyatlarni ochadi. Resurslardan oqilona foydalanish, energiya tejovchi yechimlarni keng joriy etish va xalqaro hamkorlik orqali "yashil o'sish modeli"ni to'liq shakllantirish mumkin.

Takliflar:

1. Qayta tiklanuvchi energiya investitsiyalariga soliq imtiyozlarini kengaytirish.
2. Chiqindilarni chuqur qayta ishlash zavodlari tarmog'ini tashkil etish.
3. Yashil texnologiyalar bo'yicha o'quv markazlari va ilmiy laboratoriyalar ochish.
4. Qishloq xo'jaligida suv tejovchi texnologiyalarni majburiy joriy etish.
5. "Green Uzbekistan" milliy raqamli monitoring platformasini yaratish.

Kelajak tadqiqotlar: uglerod savdosi, yashil obligatsiyalar, ESG investitsiya modeli, yashil logistika tizimlari.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. UN Environment Programme Report, 2023.
2. IEA World Energy Outlook, 2024.
3. OECD Green Growth Strategy, 2023.
4. World Bank – Central Asia Green Transition Review, 2024.
5. O'zbekiston Respublikasi Energetika vazirligi ochiq ma'lumotlari.
6. "Green Economy Development Concept of Uzbekistan – 2030".